

Vanuit UWV kreeg ik, als expert op het gebied van de ict van de overheid en meer specifiek het UWV, een informeel verzoek om te reageren op het wetsvoorstel BAZ. Dat doe ik per categorie en puntsgewijs bij deze:

ICT van UWV (software)

1. Het UWV zal als gevolg van dit wetsvoorstel een forse investering in nieuwe ict moeten doen, waarbij de synergie met bestaande ict zéér beperkt is.
2. Alle pogingen om primaire ict-systemen te realiseren of significant te moderniseren zijn sinds 2002 ofwel mislukt, ofwel vergaand in tijd en geld uit de hand gelopen.
3. Sinds enkele jaren werkt UWV weer aan een aantal grote projecten. Al deze projecten zijn bezig om ernstig te ontsporen. Zie <https://www.computable.nl/2024/06/07/is-het-uwv-echt-zon-enorme-ict-ramp/>
4. Ondersteuning van uitkeringen met het pre-UWV “WIA” Cobol systeem Resa/Fasa zal de kansen om dit systeem te moderniseren niet ten goede komen. Zeker na de recente mislukte poging tot modernisering (zie punt 3) is de timing uitermate ongelukkig.
5. De ict-ondersteuning van keuringen is op dit moment bij UWV ook een groot knelpunt. Navraag leert dat het lopende programma “SMZ IV Optimalisatie Realisatie ZW” in tijd en kosten minstens 3 keer over de kop zal gaan.
6. De gedachte dat UWV haar ict-zaken tijdig op orde zal hebben, zodat invoering van de wet BAZ niet zal worden opgehouden door ict, is naïef.

De conclusie kan niet anders zijn dat er in elk geval een adequate risicoanalyse moet worden uitgevoerd. Bedenk daarbij ook dat de informatie vanuit UWV aan de Kamer vanuit de top van UWV de problemen consequent vaag omschrijft en bagatelliseert.

INFORMATIE HUISHOUDING (gegevens en gegevensstromen)

1. UWV doet sinds 2006 niet meer aan premie-inning en leunt volledig op de belastingdienst, middels het polisadministratie-systeem. In deze administratie komen de zzp'ers niet voor. UWV heeft daardoor geen houvast voor het opzetten van de ‘zelfstandigenadministratie’ waarover de wet spreekt.
2. De logische plek voor een zelfstandigenadministratie is de BELASTINGDIENST. Deze organisatie weet wie de zzp'ers zijn en is zelfs in staat om eigenstandig vast te stellen welke zzp'ers zich niet hebben verzekerd. Door zzp'ers betaalde AoV premies komen immers terug als aftrekpost in de belastingaangifte.

[Terzijde: Opname van zzp'ers in de polisadministratie zou veel overheidsprocessen ten goede komen, waaronder de uitvoering van de BAZ. Zoiets zou ook passen bij signalen dat de Belastingdienst en UWV ook aan het nadenken zijn over het alsnog toekennen van de status van basisadministratie (BLAU) aan dit systeem.]

3. Zoals nu voorzien zijn de gegevensstromen tussen Belastingdienst, commerciële verzekeraars en UWV complex. Los van de grotere kans op ict ontsporingen die dit oplevert zal ook de uitvoering een complex geheel worden. De gedachte dat UWV deze taak beter kan uitvoeren dan de Belastingdienst berust op meerdere denkfouten (zie ook onder “ICT van UWV”).

Uitgaande van het verleden (“UWV deed toch ook de WAZ?”), verkeerde beelden van ict-uitdagingen (“De Belastingdienst heeft een veel groter ict probleem dan UWV”) en departementaal silodenken (“De BAZ is een publieke verzekering, dus UWV”) dreigt een dramatische beslissing te worden genomen. Als we de BAZ invoeren zoals voorgenumen, denk dan even ‘out of the box’.

DIVERSEN (persoonlijke opmerkingen)

De voorgaande zaken komen voort uit mijn expertise en ervaring. Ik wil daar in alle bescheidenheid een aantal persoonlijke opmerkingen aan toevoegen.

1. Kiezen voor een opt-out verdient hulde, zeker bij een product gericht op ondernemers. We krijgen dan wel een hybride constructie die allerlei zaken compliceert. Er lijken mij ook oplossingen denkbaar waarbij de overheid nagenoeg volledig weg blijft van de uitvoering.
2. Een mogelijkheid is om de uitvoering volledig bij de marktpartijen te leggen. Dat zou neerkomen op een acceptatieplicht zoals we die ook kennen bij zorgverzekeringen. Verzekeraars kennen (kenden?) iets vergelijkbaars voor moeilijke gevallen (vaak fraudeurs) die werden ondergebracht bij een speciale gezamenlijke verzekeraar “Terminus”. Zeker als de wetgever een markt sterk vergroot, valt een acceptatieplicht goed uit te leggen.
3. Een alternatieve optie is om de van BAZ-uitkering gelijk te trekken met de bijstand minus de vermogenstoets en de uitvoering bij de gemeenten te beleggen. De rol van het UWV zou dan alleen de uitvoering van een keuring zijn. Worden zzp’ers in basale vorm (niet verder dan inkomstenverhoudingen) opgenomen in de polisadministratie dan zijn de taken van de drie betrokken overheidsorganisaties maximaal ontkoppeld.
4. Het idee van ‘solidariteit’ is in de marktsector en bij de overheid niet hetzelfde. Als ik mij als 60+ er verzeker tegen arbeidsongeschiktheid betaal ik minder (hoger AoV risico, minder uitkeringsjaren) dan een 40 jarige. En als ik 1 jaar voor mijn pensioen zit zal de verzekeraar mij niet meer accepteren met een wachttijd van 1 jaar. De overheid redeneert doorgaans niet zo. Zou dat hier wel gebeuren dan wordt de BAZ-premie leeftijdsafhankelijk. In een hybride stelsel is dat wel zo handig en het past ook prachtig in het streven van de overheid om achterstanden van ouderen op de arbeidsmarkt tegen te gaan.
5. Het is m.i. ongewenst dat DGA’s worden vrijgesteld van BAZ-premies, zeker nu het opzetten van een BV zoveel goedkoper en fiscaal gunstiger is dan voorheen.
6. Ik realiseer mij dat het Nederlandse politieke denken anders is, maar we leggen een verzekeringsplicht primair op om mensen tegen zichzelf (en uitbuitende werkgevers) te beschermen en de samenleving te vrijwaren van ‘profiteurs’ in de bijstand. Gegeven dat er bij de bijstand altijd een rol is weggelegd voor de Belastingdienst zie ik niet in waarom we mensen met aantoonbaar voldoende vermogen (blijkend uit box 2 en 3 aangifte) niet zouden vrijwaren van de plicht om zichzelf te verzekeren. Zo’n ‘meta opt-out’ is uitvoerbaar, goed uit te leggen (ook aan de EU) en zal zeer worden gewaardeerd door enkele honderdduizenden echte zzp’ers die ook kiezers zijn.